Цана асобнага нумару 20 грошаў.

НАШ ГОЛАС

Выходзіць два разы ў тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6. (Wileńska 12, m. 6). Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэса 30 гр.	Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пятыту ў 1 шпальту.

№. 1 39195 Вільня. Серада, 26-га студзеня 1927 г. Год I

Што рабіць?

Хаця ўся польская і ўся беларуская *буржуазная* прэса стараецца пераканаць беларускія працоўныя масы, што Беларуская Сялянска-Работніцкая Грамада „аканчальна зьліквідавана“,—аднак, урад дагэтуль не зрабіў ніякае афіцыяльнае заявы аб гэтым. Праўда, у зьмешчаных ў прэсе апавяшчэньнях гаворыцца аб перасьледаваньні асоб, якія будуць прымаць учасьце ў арганізацыях, на чале каторых стаялі заарыштаваныя беларускія паслы,—аднак, імя Грамады пры гэтым ня было ўспомнена. І, пэўне-ж, сталася гэта *не прыпадкова*: такія апавяшчэньні былі зроблены і цэнтральным урадам, і віленскім ды беластоцкім ваяводамі,—і ў-ва ўсіх трох мы не знайшлі імя Грамады... Калі-ж працаўнікі Цэнтральнага Сэкрэтарыяту Грамады зьвярнуліся з запытаньнем у гэтай справе да пракурора, той ясна і выразна заявіў, што *пытаньне аб ліквідацыі Грамады дагэтуль урадам ня вырашана.*

Як нас паведамляюць з розных канцоў краю, масы, згуртаваныя ў Грамадзе, ня лішне напалоханы адбытымі арыштамі павадыроў яе. І зусім слушна: бо-ж можна пасадзіць адну-другую сотню людзей за крату, але што зробіш з рэштай—тымі 88.800 грамадаўцаў, для якіх ня хопе мейсца ў-ва ўсіх вастрогах Польшчы, хоць-бы гэтыя вострогі і апаражнілі напалавіну на падставе дэкрэту аб „амністыі“?!

Але, ня гледзячы на нязвычайна бадзёры настрой грамадаўскіх масаў, усё-ж узьнімаецца пытаньне: што рабіць, калі ўлада на мясцох пачне чыніць новыя перашкоды ў дзеяльнасьці гурткоў? — І вось на гэтае пытаньне трэ' даць адказ.

Гурткі, як ведама, за кароткі час свайго існаваньня сталіся *цэнтрамі ўсяго грамадзкага жыцьця вёскі.* У іх абгаворваліся ўсе балячкі вясковага жыцьця. У іх арганізоўваліся выступленьні на карысьць роднае школы. У іх рабіліся пастановы аб адчыненьні народных дамоў, арганізацыі сваіх бібліатэчак, хат-чытальняў. У іх зьбіраліся грошы на выпіску кніжак і газэт. Там-жа чыталіся кніжкі і газэты, адбываўся абмен думкамі аб бягучых палітычных выпадках. Там-жа рабіліся даклады і чыталіся рэфэраты. Там-жа падрыхтоўвалася арганізацыя беларускіх спэктакляў і вечарынак. Там-жа, урэшце, пісаліся заявы сваім паслом, пісаліся пэтыцыі і пратэсты да дзяржаўных уладаў, зьбіраліся грошы на дапамогу пацярпеўшым ад рэпрэсіяў і палітычным вязьням; там абгаварываліся спосабы змаганьня з абшарніцкім вызыскам і дазнаванымі што-дня крыўдамі і зьдзекамі, — там вызначаліся шляхі да сьвятлейшае будучыны.

Вось-жа, калі-б нават польскі ўрад наважыўся афіцыяльна абвясьціць Грамаду „нелегальнай“ партыяй і пачаў караць за прыналежнасьць да яе, *дык ніякая ўлада і ні ў якім выпадку ня можа нікога караць за далейшае вядзеньне работы, аб якой мы тутака кажам.* І людзі, якія на груньце гурткоў ужо прывучыліся да супольнае грамадзкае працы, павінны і *далей вясьці тую самую работу грамадой,* не аглядаючыся на тое, ці яна будзе рабіцца пастараму пад сьцягам Грамады, ці не. Больш таго: можна спадзявацца хутка выбараў у самаўрады, дзе ўсё будзе залежаць ад спайкі і дружнага выступленьня сялянскіх масаў,—за імі стаяць на чарзе і выбары ў новы Сойм і Сэнат (калі наагул адбудуцца!),—і вось усе гэтыя новыя заданьні вёска ўжо здолее выпаўніць *больш сьвядома і больш арганізована,* чым было ў 1922 годзе.

Калі ўрад захоча разьбіць аб'яднаныя ў арганізацыі Грамады сілы сялян і работнікаў,—дык *няхай іх тады аб'яднае самая работа,* якая і сяньня прадстаўляла запраўдны зьмест актыўнае працы арганізацыі.

У чым вінавацяць нашых паслоў?

На рукі маршалка Сойму міністар справядлівасьці пан Мэйштовіч падаў дамаганьне выдачы пяцёх заарыштаваных без дазволу Сойму паслоў — чатырох з Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады (Тарашкевіча, Рака-Міхайлоўскага, Валошына і Мятлы) і аднаго з Незалежнай Партыі Хлопскай (Галавача). Дамаганьне абаперта на абвінавачаньні паслоў у наступным:

Усіх заарыштаваных паслоў міністар вінаваціць у тым, быццам іх дзеяльнасьць была ведзена пад кіраўніцтвам Камуністычнага Інтэрнацыяналу.

У ліпні 1925 году Тарашкевіч быццамто атрымаў загад утварыць Беларускую Сялянска Работніцкую Грамаду, а ў тым-жа годзе разам з паслом Ракам-Міхайлоўскім адбыў у Гданску нараду з прадстаўнікамі „суседняе дзяржавы“, Камінтэрну, Камуністычнае Партыі Польшчы і Кам. Партыі Заходняе Беларусі, у выніку чаго Грамада цалком падпарадкавалася Камуністычнай Партыі Польшчы.

На гэтай-жа канфэрэнцыі Тарашкевіч абязаўся аказаць дывэрсыйна-аружную помач сумежнай дзяржаве ў выпадку вайны з Польшчай і навет падняць аружнае паўстаньне. Выконываючы гэтыя з'абавязаньні, паслы тварылі ячэйкі ў сваіх арганізацыях і камуністычныя ячэйкі ў войску (!).

Існуюць паважныя сьляды (!), быццам у лоне арганізацыі, кіраванай заарыштаванымі паслямі, займаліся такжа шпіёнствам... Ці гэта датыча Грамады, ці НПХ — з газэтных вестак ня відаць.

У Гданску пастаноўлена было адчыніць банк, які фінансаваў-бы гэтую акцыю. Гэтакі банк і ўтварыўся, як Беларускі Каапэратыўны Банк у Вільні з аддзеламі ў Пінску і Глыбокім. Грошы ў Банк ішлі ад ураду суседняе дзяржавы праз Рыгу.

У канцы міністар заяўляе, быццам вынікам падбураньня заарыштаванымі паслямі народу былі забойствы цэлага раду агентаў польскага ўраду.

Асабліва закідаецца Тарашкевічу, быццам уласнаручна зрэдагаваў праект цыркуляра Цэнтральнага Камітэту Камуністычнае Партыі Польшчы, у якім вычэрпываюча апісаў палітыку, паводле каторай мае быць ведзена процідзяржаўная і здрадніцкая работа.—Далей, што быццам выдаваў дакумэнты на выезд заграніцу, якія прызнаваліся нараўне з пашпартамі суседняе дзяржавы, і што на канфэрэнцыі ў Гданску атрымаў ад агента чужое дзяржавы 15 тысяч даляраў.

Валошыну закідаецца, быццам ён... муштраваў уваружаныя гурткі!

Раку Міхайлоўскаму—што ў Вільні вёў народ на Лукішскі вастрог і падбіваў да аружных выступленьняў.

Мятле — што быў адным з кіраўнікоў Беларускага Каапэратыўнага Банку (!) і арганізатарам баёўкі ў Дзісьненскім павеце.

Польская прэса заяўляе, што ў Сойме—на падставе „так добра абаснаванага абвіненьня“—выдача паслоў забясьпечана. Мы таксама не сумляваемся, што польская большасьць Сойму, зложаная бадай выключна з нацыянальных і сацыяльных ворагаў беларускага сялянства і работнікаў, выкарыстае такую добрую нагоду, каб пазбыцца адразу чатырох грамадаўцаў — абаронцаў нашага працоўнага народу! Што-ж датычыць „абаснаваньня“ абвіненьня паслоў, дык тут узьнімаецца рад паважных сумліваў.

Мы ня будзем спрачацца з панам міністрам справядлівасьці па сутнасьці ўсяго абвіненьня. Падамо толькі некалькі фактаў, якія знаходзяцца ў супярэчнасьці з ягонымі доказамі.

Перадусім — у справе Беларускага Коопэратыўнага Банку. Справа банку была паднята Беларускім Пасольскім Клюбам яшчэ задоўга да расколу яго, бо... за ўрадаваньня генарала Сікорскага, як прэм'ера, у пачатку 1923 году. Тады ген. Сікорскі навет напісаў на статуце праектаванага банку, што лічыць патрэбным зацьвярдзіць яго. Аднак, ня гледзячы на гэту рэзалюцыю прэм'ера, міністар фінансаў, пэўне па „ціхаму ўгавору“ з ген. Сікорскім, статуту не зацьвярдзіў.

Пачаткава праектаваўся банк акцыйны. Калі-ж, як бачым, справа не прайшла, дык беларускае грамадзянства надумалася прыступіць да арганізацыі свайго банку на коопэратыўных падставах. Быў выпрацаваны статут, які ў лютым 1925 году быў зарэгістраваны ў віленскім судзе, — тым часам пан Мэйштовіч заяўляе, быццам банк быў створаны па падставе нейкай пастановы ў Гданску ўлетку 1925 году. Вось — самая яркая супярэчнасьць фактаў з заявамі пана міністра.

Далей — п. Мэйштовіч кажа, быццам грошы ў Белар. Коап. Банк ішлі ад ураду „суседняе дзяржавы“ на палітычныя мэты — праз Рыгу. У газэтах ужо было надрукавана (дый гэта напэўна магла сьцьвярдзіць пракуратура на падставе банкаўскіх кніг), што пераказы Рыжскага Коопэратыўнага Транзітнага Банку, аб якіх ідзе гутарка, перш былі кіраваны на Варшаўскі Міжнародавы Банк (польскі) і не выклікалі ніякіх падазрэньняў, бо ж гэта былі грошы прыватных асоб з ССРР, пасылаўшых дапамогу сваякам у розных мясцох Польшчы. Калі-ж гэтыя пераказы рыжскі банк пачаў пасылаць не на польскі банк у Варшаве, а на беларускі — у Вільні, дык гэтыя самыя грошы абвешчаны „сумамі, пасыланымі ўрадам ССРР на рэвалюцыйную работу ў Польшчы“. Вось другі факт, сьцьверджаны дакумэнтальна і супярэчны з заявамі міністра Мэйштовіча.

Калі ўсе „доказы віны“ заарыштаваных паслоў — гэтаксама „паважныя“ і „абаснаваныя“, дык аб іх трудна наважна гаварыць...

Але ў цяперашняй заяве пана Мэйштова ёсьць яшчэ нешта такое, міма чаго нельга прайсьці. Пан Мэйштовіч, пасадзіўшы „нятыкальных“ паслоў за крату, заявіў маршалку Сойму, што яны „злоўлены пры спаўненьні злачынства“. Цяперашняе абаснаваньне трэбаваньня выдачы Соймам паслоў пярэчыць гэнай ранейшай заяве: ад „нарад у Гданску“ прайшло паўтара году, ад „паходу пасла Рака-Міхайлоўскаг на вастрог“—больш, як месяц, дый „праступныя чыннасьці“ другіх паслоў не рабіліся ў мамэнт арышту... Ці паны паслы у Сойме адважацца дагледзіць гэту супярэчнасьць і зрабіць адносна да асобы пана міністра Мэйштовіча вывады, якія натуральна вынікалі-бы з утварыўшагася палажэньня ў кожнай іншай дзяржаве, дзе існуе парляманцкі лад?! Сумляваемся...

Як відаць з газэт, абвінавачаньне беларускіх паслоў-грамадзістаў укладаў для пана Мэйштовіча пракурор Пшылуцкі, — той самы, які вёў ведамую справу „33“, выкіненых панам Мэйштовічам з краю ў часе ягонага прэм'ерства ў так-званай „Сярэдняй Літве“, — пяць гадоў назад...

Далейшая праграма абшарнікаў.

(Ад нашага варшаўскага карэспандэнта).

Што разгром Грамады зьяўляецца „актам нацыянальнай, палітычнай і сацыяльнай барацьбы з збудзіўшымся да сьведамага і актыўнага жыцьця — беларускім народам“, як пісала „Наша Справа“ у апошнім нумары, — гэта цалком пацьвярджае галоўны орган польскіх буйнейшых абшарнікаў „Warszawianka“. Паліцэйскі паход проці Грамады польскія абшарнікі разглядаюць, у першую чаргу як — разгром, як канец беларускага нацыянальнага руху ў Польшчы.

Пасудзіце самі.

„Што датычыць зямель з беларускім насяленьнем,—піша „Warszawianka“—дык Польшча, адбудаваўшы на іх сваё панаваньне... магла перадусім хутка сьцьвярдзіць, што... гэтае насяленьне адзначаецца амаль ня поўнай адсутнасьцю пачуцьця нацыянальнай асобнасьці“... „А вось работа гурткоў пачала прышчапляць сярод беларусаў—каталікоў і праваслаўных — прымітыўны беларускі нацыяналізм, поўны некавісьці да Польшчы і да палякоў“...

Абмінаючы ўсе недарэчнасьці гэтага разважаньня („польскае панаваньне“ існуе ўжо 8 гадоў, а гурткі ня існуюць яшчэ 8 месяцаў! — і інш.), трэба сьцьвярдзіць выплываючую з яго запраўды-ж — я[illegible]ную праграму: штучна прышчэплены праступнымі гурткамі „беларускі нацыяналізм“ (разумей: беларускі нацыянальны рух, імкненьне да сваей школы, культуры і г. д.) трэба зьліквідаваць разам з гурткамі,—вярнуўшы ізноў „польскае панаваньне“ і той стан беларускай нацыянальнай нясьведамасьці („адсутнасьць пачуцьця нацыянальнай асобнасьці“), які ў 1919 годзе застала польская ўлада на беларускіх землях.

Як бачыце — „нацыянальная праграма“ польскай палітыкі на беларускіх „крэсах“ апрацавана абшарнікамі аж залішне ясна! Дзікасьць і недарэчнасьць, а перадусім невынаўмімасьць яе тэй паліцэйскай сілай, на якую „духоўныя павадыры“ сучаснага ўраду толькі і могуць абаперціся, папросту кідаецца ў вочы. Аднак жа, для нас той дзікі, максымалістычны нацыяналізм, які ўносіць у палітыку марш. Пілсудскага анархічная, рэакцыйная кляса польскіх абшарнікаў, мае вялізарнае значэньне: ён ясна і бясспрэчна паказывае, што паход проці адзінай шырока масавай арганізацыі, ахапіўшай сваімі ўплывамі ўсё беларускае насяленьне пад Польшчай, ёсьць паход проці нацыянальнае душы беларускага народу, як-бы ня прыкрывалі гэтага запраўднага яго зьместу розныя слоўныя прыкрасы польскіх урадавых ды прыватных „дэмакратаў“.

Апрача нібы-то такой поўнай адсутнасьці нацыянальнага пачуцьця сярод беларусаў, вярнуўшаеся на Беларусь польскае панаваньне застала ў беларускага насяленьня Краю яшчэ і нешта другое—„пакорнасьць ды пашану да сільнай дзяржаўнай улады“. І вось — ізноў бяда: зьявіліся гурткі Грамады, дый „пачалі сыстэматычна аслабляць павагу дзяржаўнай улады“... у рэзультаце — ад гэтай „павагі“ „ў цёмнага беларускага хлопа“ не асталося, можа, ужо ані сьледу!

Мы ізноў ня думаем тутака разглядаць па сутнасьці ўсіх гэтых абшарніцкіх „мудрых“ разважаньняў, — якія стаяць на роўні пятнадцацігадовага паліцыянтскага сынка! Напомнім толькі, сколькі пісалася ў польскай-жа прэсе аб тым, што ніхто іншы, як сама „крэсавая“ польская адміністрацыйная ўлада, у працягу ўсяго 8 гадовага польскага панаваньня на „Крэсах“, а зусім ня існуючая толькі 8 месяцаў Грамада, падкапала да званьня „павагу польскай дзяржаўнай улады“ на „Крэсах“... Бо-ж для нас і тут важна перадусім выявіць з абшарніцкіх „дасьледаў“ тую іх палітычную праграму, якую яны цяпер — у выніку свайго „трыумфу“ — рашуча падсоўваюць ураду.

Дык вось, разгром Грамады,—гэта толькі пачатак, першы крок. Бо-ж ясна, што без далейшых глыбокіх зьменаў усяго палітычна-праўнага стану беларускіх „Крэсаў“ замест толькі што сьцятай галавы беларускай гідры — шырокай, сільнай, актыўнай і датаго ж легальнай народнай беларускай арганізацыі, магутнеючай што-дзенна, — зараз-жа адрасьце другая...

Паслухайце ўласных слоў абшарніцкага палітычнага дарадцы ўраду з „Warszawianki“.

„Апошнія здарэньні павінны і ў гэтай галіне быць для нас навукай. Мы павінны ўрэшце дайсьці да зразуменьня, што Усходнія Крэсы, — дзякуючы сваей асаблівай мінуўшчыне, сваей рознай ад нашай культуры, нацыянальным розьніцам насяленьня ды асаблівасьцям сваей сацыяльнай будовы, — ня могуць быць трактаваны нароўні з землямі каранной Польшчы“.

Вось абшарніцкая „палітычная праграма“, дасьпеўшая, здаецца, у выніку „трыумфу“ над Грамадой, таксама, як і нацыянальная. Беларускія абшары пад Польшчай трэба ўзяць з пад аховы агульна польскай Канстытуцыі, стварыўшы: для беларускага насяленьня нейкі іншы „дзяржаўны лад“ і „палітычны парадак“, які-б, кажучы ізноў словамі абшарніцкае газэты, перадусім, калі ня выключна, забясьпечываў — „усіленьне польскасьці на усходніх землях, аслабленым царызмам, а не аслабленьне гэтай польскасьці — у імя розных дэмагагічных лёзунгаў“...

Тое, чаго дабіваецца гэты „першы пункт праграмы“ польскіх абшарнікаў для беларускіх „Крэсаў“, — зусім ясна: коратка кажу-

чы, гэта — пазбаўленьне беларускага сялянства грамадзкіх правоў.

Урэшце — у цеснай сувязі з абедвума першымі мэтамі і праграмамі нацыянальнай і палітычнай — стаіць і сацыяльная праграма польскага абшарніцтва. І аб ёй—зараж жа пасьля „трыумфу" над Грамадой — аж залішне ясна, хаця коратка, кажа „крэсавы" спэцыяліст абшарніцкай партыі.

Ці ж ня ясна, што найгоршым ворагам „польскасьці на Усходніх Землях" зьяўляецца — зямельная рэформа, якой першым чынам дамагаецца ніхто іншы, як тая-жа Грамада, першы вораг польскасьці?! — дык — скасаваньне зямельнай рэформы, навет тэй, што—паводле сьнежнёвага закону 1925 г., — так мала дае беларускаму сялянству, зьяўляецца — першым пунктам сацыяльнай праграмы польскіх абшарнікаў на Беларускіх Крэсах Польшчы.

Каму ж ня ясна, што адзіная сіла ў краіды ў Польскай Дзяржаве, якая мае даволі дзяржаўнага розуму, і рэальнай сілы, каб законнымі шляхамі змагацца з гэтай „праграмай" абшарнікаў — да поўнай перамогі, — зьяўляецца арганізаванае ў легальную палітычную партыю беларускае насяленьне „Крэсаў", ці — Беларуская Грамада?!

Дык — ад спробы разгрому гэтай адзінай рэальнай сілы, якая выступіла проці ўсіх вышэйпаказаных імкненьняў крэсавага абшарніцтва, магутнеючы, як у байцы, што гадзіну, — і пачалася вайна, аб'яўленая крэсавымі абшарнікамі беларускаму народу.

Кандратовіч.

Варшава, 22.I 1927 г.

Жыдоуская і літоуская прэса аб арыштах Беларусау.

У дні цяжкіх удараў найлепш можна пазнаць прыяцеляў.

Пад той час, як уся польская прэса—згодна, па камандзе зьверху — бясчэльна лгала аб выкрытых „складах аружжа", „бальшавіцкіх цыркулярах". „тысячах даляраў", якія знойдзены быццам-то ў гуртках Грамады і ў паслоў,—у той час, як „свае"—хадэкі і сельсаюзьнікі — пісалі ўсялякія подласьці аб арганізацыі беларускіх сялян і работнікаў, да фізычных udaраў варожае рукі далучаючы яд маральны, — у той час прэса народаў, якія пад Польшчай маюць мала лепшае жыцьцё, чым нашае, горача адгукнулася і выразіла свой шчыры спогад да нас.

Найбольш прыхільнай аказалася жыдоўская прэса. У жыдоўскіх газэтах, выдаваных у жыдоўскай і польскай мове, зьявіліся першыя стацьці і заметкі, асьвятляючыя праўдзіва справу арыштаў і выяўляючыя той удар, які зроблены не камунізму, а—пад відам барацьбы з камунізмам—беларускай нацыянальнай справе наагул. Толькі праз жыдоўскія газэты ў польскай мове, не далучыўшыяся да ганебнае змовы польскіх рэдактароў проці беларусаў—пад камандай дэфэнзывы,—магло і польскае грамадзянства даведацца праўду аб усей справе.

Лішне доўга было б пералічаць галасы жыдоўскае прэсы ў абарону беларусаў. Мы абмяжуемся адно толькі выступленьнем у віленскай газэце „Цайт" пасла д-ра Выгодскага, дужа далёкага ад нас па свайму сацыяльнаму становішчу. Д-р Выгодскі, як стары палітычны дзеяч, лішне добра разумее, што ў гэты мамэнт Польшча, б'ючы беларусаў, гэтым самым аслабляе адпорную сілу „нацыянальных меншасьцяў" наагул, ды што за намі можа прыйсьці чарга і на жыдоў. І вось, што ён піша ў стацьці „Беларуская небясьпека" ў Віленшчыне.

Перадусім д-р Выгодскі адзначае, што выяўленьне магутнага нацыянальнага руху сярод беларусаў пад Польшчай—гэта адказ на варожую ім палітыку польскага ўраду. Мінулі ўжо часы, калі можна было перарабляць нацыянальнасьці на свой капыл, аб чым пара ўжо пераканацца польскім палітыкам. Пажар, які ўзьняўся на тэрыторыі Заходняе Беларусі, можа быць затушаны ня крывёй і сьлязмі, а вялікімі і справядлівымі рэформамі як у галіне зямельных адносінаў, так і нацыянальных, у вёсцы і ў месьце. Аўтар трэбуе, каб марш. Пілсудскі паклаў у аснову новае нацыянальнае палітыкі на нашых землях тэрыторыяльную аўтаномію для беларусаў і культурна-нацыянальную—для жыдоў. Атмасфэра самай дзікай ненавісьці і гвалтаў, створаная эндэкамі на Крэсах, мусіць быць зьліквідавана.

Уканцы пасол Выгодскі бароніць заарыштаваных паслоў ад закідаў у бальшавізьме, якія так шчодра пачаў ім першы кідаць ...„свой" кс. Станкевіч!

Ня маем яшчэ галасоў украінскае і нямецкае прэсы ў Польшчы, дык адзначым тут яшчэ толькі літоўскі голас. Ня гледзячы на тое, што ў Коўне пануе фашыстаўская ўлада, яўна варожая імкненьням беларускіх сялян і работнікаў да сацыяльнага вызваленьня,—віленскія літвіны сваім становішчам павінны засароміць тых беларусаў, якія стараюцца ўбіць сяньня нож у сьпіну Грамадзе! Вось, што піша аб арыштах беларускіх дзеячоў „Vilniaus Aidas" у № 7 у стацьці пад загалоўкам: „Пятыя ўгодкі":

„Арыштаў гэных нельга назваць інакш, як ударам, скіраваным проці беларускага народу. Праўда, польская прэса адзначае, што крокі ўладаў скіраваны проці Грамады, але ня проці беларусаў. Ды толькі ворагі беларускага народу могуць казаць, быццам Грамада не зьяўляецца беларускай арганізацыяй". (Робяць гэта ...органы сельсаюзьнікаў і хадэкаў—„нашых"! — *Рэд.*).

Прыпомніўшы, што якраз пяць гадоў назад той самы пан Мэйштовіч учыніў падобную „штуку" з 33 беларускімі і літоўскімі дзеячамі, груба выкінутымі тады ў Літву, — літоўскі орган слушна канчае сваю стацьцю ўвагай:

„Удар гэтым пасрэдна напамінае ўсім нацыянальным меншасьцям тое, што з кожнай з іх можа стацца нешта падобнае".

„Не забараняюць".

У часе апошніх масавых арыштаў беларускіх дзеячоў, скіраваных перадусім проці галоўных працаўнікоў нашых культурна-асьветных і эканамічных установаў,—уся польская прэса—па каманьдзе „зьверху"—навыперадкі старалася даказаць, што гэныя рэпрэсіі скіраваны ня проці беларусаў, а... проці камуністаў! А обстаўскі „Дзеньнік Віленьскі", хоць і належыць да „апазіцыі Его Величества", дык навет ужо перастараўся: у адным з апошніх нумароў газэта з нявіннай мінай лісіцы, задушыўшай куранё, дзівіцца, чаму літвіны вось маюць гэтулькі сваіх прыватных пачатковых школ пад Польшчай, а беларусы—зусім іх ня маюць?—Тс-ж ім „ніхто гэтага не забараняе!"...

О, ведама: польская Канстытуцыя — „найлібэральнейшая на сьвеце"—такое забароны не прадбачыць! Але—вось жменя фактаў з нашага штодзеннага жыцьця.

Увосені 1925 году беларускае сялянства, паверыўшы, што ў Польшчы запраўды-ж ніхто не павінен забараняць беларусам вучыць дзяцей у роднай мове, ды пераканаўшыся, што ўрадавае школы не дачакаецца,—пачало саматугам адчыняць свае прыватныя школы так-званым „явачным парадкам" — пасылаючы аб гэтым паведамленьні школьнаму інспэктару. Паўстаў гэтак цэлы рад прыватных беларускіх пачатковых школ у Слонімшчыне і другіх паветах. А вынік „незабараняньня" быў той, што на ўсе гэтыя школы наляцела паліцыя, дзяцей паразганяла, а вучыцялёў пасадзіла ў вастрог... Не памагла і інтэрвэнцыя пана Тугутта, тварца „языковых законаў". А пасьля ўсіх іх судзіў польскі суд за „нелегальнае навучаньне"—акурат таксама, як некалі царскія суды ў старой Расеі судзілі польскіх настаўнікаў...

Увосені 1926 году, навучаныя сумным прыкладам папярэдняга году, беларусы пачалі зварачацца да паноў куратараў з просьбамі ўжо аб канцэсію (дазвол) на адчыненьне прыватных беларускіх школ, выпаўняючы акуратна ўсе нялічаныя вымаганьні нялічаных правілаў і цыркуляраў адносна да прыватнае школы ў няпольскай мове. Галоўная Управа Т-ва Беларускае Школы ў Вільні падала 51 просьбу на прыватныя беларускія школы. Але... толькі на шэсьць школ была дадзена канцэсія! І думаеце, быццам хоць гэныя шэсьць школ запраўды адчынены? — Ды нічога падобнага: ніводная з іх не магла быць адчынена дзеля тэй простай прычыны, што... ніводнага з прадстаўленых кандыдатаў на вучыцялёў у іх школьныя ўлады не зацьвярдзілі!—А бывалі і такія—нязвычайна характэрныя выпадкі недапусканьня да адчыненьня беларускае школы. На просьбу Галоўнае Управы Т-ва Бел. Школы аб дазвол адчыніць беларускую школу ў аднэй з вёсак Наваградзкага ваяводзтва куратарыум зажадала пасьведчаньня ад павятовага лекара, што памяшчэньне школы адпавядае вымогам гігіены. Калі-ж Галоўная Управа зьвярнулася з просьбай аб агляд памяшчэньня ўрадавым лекарам да тамтэйшага старосты, той адказаў, што... ня можа гэтае просьбы споўніць, пакуль яму ня будзе паказаны дазвол куратарыуму на адчыненьне школы! Усе дакумэнты гэтае асабліва характэрнае справы знаходзяцца ў Галоўнай Управе і былі паказаны пану міністру Васілеўскаму, які нядаўна прыяжджаў у Вільню знаёміцца з беларускім пытаньнем...

Як бачым, ад „маёвага перавароту" ў справе беларускіх пачатковых школ стаўся „вялікі поступ": урады Грабскіх, Вітосаў і г. д. ясна, адкрыта забаранялі адчыняць беларускія школы. Урад маршалка Пілсудскага зусім не забараняе, а толькі... не дае дазволу на беларускія школы!

Дык ці ж ня праўду піша обстаўская газэта, што ў волелюбівай Польскай Рэспубліцы няма забароны для беларускае школы, і вінаваты самі беларусы, якія... ня хочуць роднае школы?!

Культурнік.

У Польшчы.

Рэзалюцыі Цэнтралі Прафэс. Саюзаў.

Цэнтраля Прафэсіянальн. Саюзаў Польшчы на паседжаньні 18 студзеня прыняла цікаўную рэзалюцыю—наступнага зьместу:

1. Цэнтральная Каміс. Прафэс. Саюзаў сцьвярджае, што палітыка сучаснага ўраду—варожая інтэрэсам работніцкай клясы. Падтрымліваючы інтарэсы вялікіх прамыслоўцаў і абшарнікаў, урад дапусьціў да нячуванага ўзросту дарагоўлі ў краі—у працягу апошняга году на 40 працэнтаў; — адначасна — згодна з воляй працадаўцаў — працівячыся рашуча падвышцы платы працаўнікоў.

Паміма сваіх абяцаньняў захаваць сацыяльныя здабычы работніцкай клясы, урад пазваляе працадаўцам масава ламаць работніцкае заканадаўства (аб 8 гадзін дні працы і г. д.)—у такой меры, як гэтага не зрабіў ніводзін з папярэдніх урадаў. Гэткі стан рэчаў—паміма фальшывых запэўненьняў урадавай прэсы—значна пагоршыў палажэньне работніцкай клясы.

Дзеля таго Цэнтраля Праф. Саюз. заклікае ўсіх работнікаў да падрыхтаваньня барацьбы за падняцьце заробкаў, якое-б выраўняла ўзрост дарагоўлі, а таксама за нятыкальнасьць работніцкага заканадаўства, за працу і апеку для безработных і г. д.

2) Цэнтраля Пр. Саюз. сцьвярджае, што ўрад рабіў спробы ўзалежніць ад сябе работніцкі рух, а перадусім—прафэс. арганізацыі работнікаў. Шляхам масавых рэпрэсіяў ды іншых спосабаў, часта вельмі падобных... да подкупу, часам шляхам пашырэньня розных фальшывых вестак сярод работніцкай клясы праз выдаваныя за ўрадавыя грошы нібы-то „работніцкія" часопісі,—урад стараецца забясьпечыць сабе ўплывы на Праф. Саюзы ды адарваць іх ад ідэалаў сацыялізму.

Сцьвярджаючы ўсё гэта, Цэнтраля перасьцерагае работнікаў перад пагражаючай небясьпекай з боку гэткай акцыі ўраду, маючай на мэце—разьбіцьцё адзінства работніцкага руху ды яго зламаньне...

Чуткі аб стварэньні міністэрства нацыянальных меншасьцяў.

У палітычных колах Варшавы ходзяць чуткі, быццам мае быць створана новае міністэрства—„нацыянальных меншасьцяў", а ў кожным разе, калі не міністэрства, дык — становішча асобнага віцэ-міністра для спраў меншасьцяў. Гэты „пад-сэкратар" меў бы падпарадкавацца беспасрэдна Прэзыдыуму Рады Міністраў. Пакуль гэтая справа будзе аканчальна вырашана, зараз-жа мае быццам быць назначаны спэцыяльны „чыноўнік для асаблівых даручэньняў" пры Прэзыдыуме Рады Міністраў, які мае вясьці ў сваім дэпартаманьце ўсе справы меншасьцяў. Есьць быццам ужо і гатовы кандыдат на гэтае мейсца, ведама ж—вайсковы: палкоўнік Славэк, знаны пілсудчык. Ен-жа мае пасьля быць і віцэ-міністрам.

Што азначае гэта ўсё: ці лагаднейшы курс, ці наадварот—цьвярдзейшы, аб гэтым трэба парадзіцца—у гадалкі!

Вызваленец — сябра ўраду.

Ведамы пілсудчык, пасол Вызваленьня Медзіньскі, назначаны міністрам Пошт і Тэлеграфу.

Пэпэсавец пас. Дыаманд аб урадзе Пілсудскага—у нямецкай газэце.

У галоўным органе нямецкай сацыял-дэмакратыі пас. Дыаманд (ППС) надрукаваў цікаўную стацьцю — аб урадзе Пілсудскага, ды аб асобе апошняга.

„Пілсудскі, гэта — не Мусоліні і ня Ленін, ані павадыр сацыялізму: Пілсудскі—гэта асаблівы твор асаблівых польскіх сацыяльных і палітычных варункаў. Польская рэакцыя мае вельмі многа супольнага з спосабамі ўрадаваньня Пілсудскага. Яна хоча дасягнуць далейшых сваіх крайніх мэтаў: абмяжаваць парлямантарызм, скасаваць вольнасьць слова і прэсы, сфальшаваць дэмакратычнае выбарнае права, вярнуць даўнейшую ўладу клясе капіталістаў. Новы ўрадавы курс аблягчае рэакцыі гэтыя яе імкненьні".

Далей аўтар таксама дэлікатна кажа, што на старане рэакцыі ў гэтым яе ўзаемным братаньні з урадам—усе выгады без усялякай адказнасьці; на старане ўраду—уся адказнасьць, бо ўрад —„ліе ваду на млын рэакцыі". „Дзеля таго становішча дэмакратыі ў Польшчы—вельмі труднае".

Але далей раптам нешта ўжо зусім нечаспадзеванае: „Барацьба Пілсудскага з крайняй рэакцыяй тупіць аружжа проці яго з боку сацыялістычнай апазіцыі"... Вось—вось: той-жа самы Пілсудскі адначасна—і „ліе ваду на млын рэакцыі", аблягчае ей яе забойчыя для дэмакратыі крайнія імкненьні, і адначасна—вядзе з крайняй рэакцыяй барацьбу, змушаючы тым самым да злагоджаньня „сацыялістычнай апазіцыі", якая ў асобе ППС, як падчырківае аўтар, зьяўляецца амаль што не—„адзінай дэмакратычнай партыяй у Польшчы, аб якой варта гутарыць"...

Як бачым, сам павадыр ППС сцьвярджае ў бэрлінскай газэце, што для ППС існуюць—два Пільсудскія! Сцьвярджае тым самым і тое, што ёсьць—два твары і ў саміх пэпэсаў...

У канцы аўтар слушна сцьвярджае небясьпеку самаўладных рухаў Пілсудскага, якім у яго акружэньні няма ніякай процівагі: гэтае „акружэньне Пілсудскага", якое

Ляо-Дзе.

Вароны і Каршуны.

(КАЗКА).

У адным мейсцы зямной кулі, дзе ад веку расьлі і растуць высокія прыгожыя лясы, ды шумяць шырокія рэкі, — рос маладзы высокі прыгожы яловы лес. Не адзін раз вясною і восеньню ляцелі над гэтым лесам розныя птушкі ў вырай і з выраю, садзіліся часамі на дрэвы аддыхаць, але скора ізноў яго пакідалі і ляцелі ў далекі край шукаць лепшага месца, а лес ізноў аставаўся пусты.

Сумна й абідна стала лесу гэтаму быць вечна пустым бяз ласкі й прывету, бяз гавору птушак і іх шчабятаньня. І пачаў ён стагнаць ужо на долю цяжкую сваю, як раптам чуець у паветры ўзмахі крыльляў. Радасна зашумеў лес сваімі вярхамі, вітаючы новых гасьцей. Іх было ня многа—усяго некулькі штук. Вялікія шэрыя з чорнымі плямамі на крылах і чорнымі дзюбамі, яны былі ня надта прыгожыя, але і ня брыдкія.

— „Вароны", шапнула адна ёлка аднэй.

— „Варона—птушка не благая, яна не каршун і чужой працай ня жыве",—адказала ёй тая.

А вароны тым часам пакружыліся над лесам, аглядаючы яго з гары, пасьля селі на вярхох дрэў і, штосьці грагаючы, радзіліся; пасьля з вярхоў перапезьлі ўніз — у самую гушчу лапак, пабывалі і на зямлі, узноў сеўшы на вярхах, штосьці радзіліся і грагалі і наастатку паляцелі назад.

— „І гэтыя паляцелі" — прашаптала якаясь ёлачка з жалем.

— „Ніхто нас ня любіць",—дадала сумна іншая.

— „Не бядуйце,—вернуцца", прагаварыла трэцьця. „Я падслухала іх гаворку — яны гаварылі, што тут не благое месца на гнёзды".

— „Няўжо"? спыталіся радасна некулькі ёлак.

— „А вось глядзіце!"—кіўнула ім тая ж самая ёлка ў адказ сваей галавой на паўдзён.

З паўдня з крыкам ляцела цэлае стада варон. Пакружыўшыся трохі над гушчарам, апусьціліся яны на дрэвы, парадзіліся, ды, падзяліўшыся на пары, рассыпаліся каторая куды, выбіраючы сабе дрэвы на гнёзды.

Гушчар быў вялікі, а пар ня так многа, і кожная пара выбрала сабе на гняздо тое дрэва, якое ей найбольш падабалася. Закіпела праца. Ад рана і да вечара знасілі вароны ў гушчар валасьсё і мох, зьбіралі пруткі і хвораст ды строілі з гэтага ўсе сабе гнёзды. У гэтай рабоце яны забываліся навет аб ядзе і толькі час ад часу, як ад слабасьці пачне цямнець тэй ці іншай у вачох — скочыць яна кудысь на ральлю, глыне якіх двух трох чарвякоў і ўзноў за работу.

— „Чаго вы так мучыцеся"?—спытаўся іх шпак, што якімсьці прыпадкам трапіў ў гушчар.

— „Нічога, наша-ж праца дарма не прападзе", адказваюць яму вароны. „Мейсца тут ціхае, добрае, нікім не занятае і дрэў пустых у запасе многа—будзе дзе і дзяцём гнёзды нарабіць. Вось і застанёмся мы тут жыць на заўсёды".

І вароны сапраўды заселі ў гушчары не на жарт.

Ішлі гады за гадамі, а вароны гушчар ня кідалі. Палятуць кудысь-небудзь, пажыруюць і ізноў у гушчар—бліжэй да гнёздаў, якіх з кожным годам станавілася ўсё болей і болей. Тут ім было відаць найлепш. Навет сярдзітая зіма з сваім страшным голадам не магла іх выжыць згэтуль: паляціць некулькі штук кудысь ў горад, пабудзе там дзеньдва, ды ізноў у свой гушчар бліжэй да гнязда, дзе іх ніхто не палохаў.

Аднак і на варон прыйшла скора бяда. Сталася гэта вясной, калі вароны, цешучыся з сваіх маленькіх дзетак, рассыпаліся па полю шукаць для іх жыру—чарвякоў, жукоў і г. д. У гушчары прыпадкова былі ўсяго дзьве ці тры вароны, што прынясьлі яду дзецям. Спаражніўшы свае клювкі, хацелі яны ўжо адляцець за сьвежымі чарвякамі, як раптам пачуўся ў паветры якісьці сьвіст і шум і на гняздо, што было на самым высокім дрэве, зваліўся каршун, што праўда ня надта вялікі, але і не малы. Пакуль вароны надумаліся, што ім рабіць, схапіў каршун у кожную лапу варанё, узмахнуў разоў некулькі крыльлямі і ўцёк.

Сьведкі-вароны падымалі крык, на які сабраліся ўсе вароны, але было ўжо позна.

Пакружыліся вароны над лесам, пакаркалі ды і паляцелі шукаць ізноў яды для дзяцей.

У гушчары засталіся толькі гаспадар і гаспадыня нешчасьлівага гнязда, у якім асталося цяпер усяго двое варанят.

Вараняты каршуну падабаліся. Не прахадзіла і дня, каб ён не адведаў яловага гушчару і не сьцягнуў з якогась гнязда хоць адну штуку маладых варон.

А тут за аднэй бядой і другая прышла: недалёка ад гушчару завялася ў дуплі куна. Вароны падабаліся і ёй, і яна таксама пачала хадзіць у гушчар красьці варон і яйкі.

Відзяць вароны, што кепская справа, і далей гэдак жыць ня можна. Сабраліся яны ўсе ў адну кучу і давай радзіцца. Радзіліся, радзіліся і пастанавілі ляцець усей гурбай і раскідаць каршуновае гняздо, а яго самога абабіць, а калі ўдасца, то і крыльлі яму паламаць.

Убачыўшы цэлае стада варон, каршун кінуў свае гняздо і даў драла, — толькі яго і бачылі У гнязьдзе засталося ўсяго двое малых каршунят.

— „Забіць іх"!—грагнула якаясь маладзейшая варона.

— „Ашалела ты, ці што"? Чым яны вінаваты, што іх бацька такі злодзей і разбойнік!"—грагнула на яе якаясь старая.

Рашылі наастатку гняздо раскідаць, а каршунят забраць у палон і гадаваць разам з варанятамі. Так і зрабілі.

Прыляцелі каршуны на свае старое гнязьдзішча—ні дзяцей, ні гнязда.

— „Бяда не вялікая", кажа каршун. „Гняздо мае было ня моцнае—часовае і мы скора зробім новае яшчэ лепшае".

— „Толькі ня ў гэтым месцы"!.. крычыць на яго каршуніха: „бо адгэтуль далёка летаць на жыры. Калі ўжо рабіць новае гняздо, то вун там у гушчары, недалёка ад вароньняга табарышча".

— „Праўда твая", адказвае каршун. „Зьвіўшы там гняздо, можна заўсёды скарэй і ня так заўважна пажывіцца якойсь варонай".

Вось і пасяліўся каршун ля самага вароньняга табарышча.

А тут і ў самым табарышчы ня ўсё было чыста: падгадаваныя маладыя каршуны, замест зьбіраць па-полю чарвякоў ды жукоў, пачалі лётаць красьці курчанят. Каб жа рабілі гэта толькі самі, бяда-б была невялікая, а то яны панавучалі зладзейства і маладых варон.

Замест зямлі—„крэдыты на паляпшэньне грунтаў“.

Міністар Зямельных Рэформ сказаў у Варшаве на адной урачыстасьці прамову, у якой нарысаваў праграму ўрадавай палітыкі ў справе „выкананьня зямельнай рэформы“. Паміж іншым міністар сказаў:

„Польшча ў вялікшай сваей частцы — сельска-гаспадарчы край. Дзеля таго свой бюджэт павінна апіраць перадусім—на разьвіцьці земляробства. Падстава гаспадарчага жыцьця Польшчы—зусім не вяліхія капіталы, а наадварот—дабрабыт дзяржавы апіраецца ў нас на шырокіх сялянскіх масах. Гэтыя масы становяць галоўную крыніцу рабочай сілы і ядро насяленьня Краю. Заможнасьць селяніна, нашага галоўнага спажыўца, гэта ж—расцьвет нашага гандлю і нашай прамысловасьці, нашых местаў, нашай вытворчасьці—наагул багацьця дзяржавы. — А калі так, дык першым заданьнем дзяржавы зьяўляецца гаспадарчы ўздым сялянства, на дабрабыце якога датаго-ж павінен апірацца і ўнутраны парадак, як і вонкавая сіла Польшчы.—Бо-ж польскі жаўнер—гэта-ж на дзьве траціны селянін“.

Слушна. Але—што-ж п. міністар хоча даць гэтаму селяніну, каб забясьпечыць дабрабыт, спакой унутры ды мір вонках для Польскай дзяржавы? — Можа зямлю гэтаму беззямельнаму хлебаробу? Не: пакуль—што толькі—„крэдыты на абарот і паляпшэньне грунтаў“. Міністар „зямельных рэформаў“ у вельмі хітрай форме, але выразна, радзіць малазямельнаму ды беззямельнаму сялянству—„вясьці больш інтэнсыўную гаспадарку“ на сваіх шнурох; гэта значыць—класьці ў яе... капіталы. Радзіць не ганяцца за зямлёй—бо-ж гэткая „экстэнсыўная гаспадарка“ дае толькі дэфіцыт, ці страты.

Як „лёгка“ дастаюцца гэткія крэдыты селяніну ня нам тут пісаць!

Нядаўна п. міністар земляробства Незабытоўскі казаў, што з зямлёй для беззямельных трэба пачакаць: бо-ж сьпярша трэба даць школу—навуку, як карыстацца „рэнтоўна“ зямлёй, а пасьля „крэдыты“ — на „інтэнсыўную гаспадарку“ на гэнай зямлі, што будзе дадзена **пасьля**... І толькі ўканцы—ўжо бясспрэчна трэба даць зямлю беззямельніку.

Цяпер мін. Станевіч кажа ўжо **толькі аб крэдытах**.—Відаць, беззямельнаму сялянству ужо польскі ўрад навуку даў.

мае цяпер усю ўладу ў Польшчы верыць толькі — „у шчасьце, у зорку Пілсудскага“, але забываецца аб тым, што Пілсудскі ня будзе-ж жыць вечна“...

Заграніцай.

Маскоўская „Правда“ аб арыштах беларусаў у Польшчы.

Як паведамляюць варшаўскія газэты, маскоўская „Правда“ піша, што арыштамі беларускіх дзеячоў і разгромам Грамады Пілсудскі, які падрыхтоўвае ваенную авантуру проці СССР, маніцца „супакоіць Крэсы“, каб—на выпадак вайны — мець—тутака забясьпечаны тыл для сваей арміі. Дзеля таго ў Варшаве пастаноўлена — задушыць беларускі рух, які—з увагі на ягоныя сымпатыі да СССР — быў бы значнай перашкодай для ваенных плянаў Пілсудскага проці СССР.

Маніфэст Партыі Цэнтру.

Партыя Цэнтру выдала Маніфэст, на падставе якога, як праграме будучага ўраду, канцлер Маркс мае вясьці перагаворы з іншымі партыямі.

Маніфэст перш за ўсё прызнае асновай Нямецкай Дзяржавы — Вэймарскую рэспубліканскую Канстытуцыю, выступаючы гэткім чынам — проці думкі аб адбудове манархіі. Далей, пасьля ведамых усім лёзунгаў „хрысьціянскай дэмакратыі“, Маніфэст заяўляе, што партыя будзе імкнуцца да — „поўнай тэрытарыяльнай свабоды Нямеччыны, да звальненьня Надрэніі ад акупацыі і да далейшага ўтрыманьня палітыкі паразуменьня з „саюзьнікамі“ (Лёкарно)“.

Ізноў прэз. Гіндэнбург даручыў стварыць—цэнтра-правы ўрад.

Пасьля няўдачы спробы Курцыўса стварыць цэнтра правы ўрад ды спробы Маркса стварыць цэнтра левы. Гіндэнбург ізноў, але ўжо ў вельмі рашучым, амаль-што загадываючым тоне, зьвярнуўся да Маркса, выразна даручаючы яму стварэньне—ураду ад цэнтра направа, гэта значыць з нацыяналістаў.

У лісьце сваім Гіндэнбург піша.

„Спробы стварэньня ўраду выключна з партыяў цэнтру ня ўдаліся. Дзеля таго зьвяртаюся да Вас, пане канцлер, з даручэньнем—стварыць чым хутчэй урад, які-б апіраўся на большасьць буржуазных партыяў Рэйхстагу“. Далей Гіндэнбург зьвяртаецца да ўсіх партыяў парляманту з заклікам — пакінуць партыйныя спрэчкі, і памятаць толькі аб дабру бацькаўшчыны ды памагчы ўтварыць урад, які мае быць — „нацыянальным“ (агульнадзяржаўным) і будзе бараніць інтарэсы ўсіх клясаў, у тым ліку і — работніцкай...

Становічы тон Гіндэнбурга выклікаў вялікае ўражаньне сярод буржуазных партыяў Рэйхстагу. Партыя Цэнтру, якая раней адмаўлялася ад коаліцыі з нацыяналістамі, цяпер прыняла пастанову — аб згодзе на гэта.

Тады Маркс, яе павадыр, адказаў Гіндэнбургу, што прымае яго даручэньне.

Вынікі перагавораў Маркса.

Дагэтуль вынікі перагавораў Маркса з партыямі — гэткія. Дэмакраты заявілі, што ў коаліцыю з нацыяналістамі ня ўвойдуць. Але — ставяць яшчэ іншыя варункі; дык можна думаць, што яшчэ — патаргуюцца, — калі не аб уваходзе, дык — у справе адносінаў да ўраду ў Сойме.

Баварскія „людоўцы“ згадзіліся ўвайсьці ў склад ураду.

Аб Нямецкіх Людоўцах Штрэзамана — няма што і казаць: увойдуць. Гарачыя перагаворы пачаліся між Марксам і нацыяналістамі. Крайнія з апошніх (манархісты ды мілітарысты) рашуча выступаюць проці прызнаньня Рэспублікі ды палітыкі Лёкарно. Але трэба думаць, павадыры, разумеючы ўсю важнасьць узяцьця ў рукі дзяржаўнай улады, здолеюць паразумецца між сабой і—Марксам.

Гэткім чынам, трэба што-дня спадзявацца, што новы нямецкі ўрад—з вялікімі ўплывамі нацыяналістаў — будзе гатовы.

Заява Штрэзэмана аб ген. Гэсслеры.

Штрэзэман заявіў, што не прадбачыцца ніякіх пераменаў у рэйхсвэры, што трэба думаць, што і Гэсслер астанецца на сваім становішчы.

Значэньне ліквідацыі ўрадавага крызісу ў Нямеччыне.

Утварэньне ў Нямеччыне ўраду з нацыяналістамі — вельмі характэрнае для ўсяго складу міжнародавых адносінаў у Эўропе.

Удзел нацыяналістаў, проці якіх аднагалосна выступала французская прэса, націск асаблівы і паўторны на іх удзел з боку Гіндэнбурга — якраз у часе гарачага дыплёматычнага бою між Нямеччынай і Францыяй у Парыжы, ясна даказывае, што Нямеччына зусім ужо вызвалілася з-пад усялякага страху ды націску Францыі... Яна ужо на стольκі сільная і вольная, што французскі ўрад ня мае навет ахвоты прабаваць — страшыць Нямеччыну Фошам... Што-ж да даўнейшых „карацельных паходаў“ ці акупацыяў, якія яшчэ так нядаўна рабіў — на выпадак непакорнасьці нямецкага ўраду Пуанкарэ, дык на гэта ўжо час прайшоў беспаваротна... Той самы Пуанкарэ, які быў тады прэм'ерам, і цепер ім зьяўляецца, але цяпер яго амаль што зусім ня чуваць у-ва ўсей парыжскай дуэлі. Гэтага грознага калісьці Пуанкарэ хапае цяпер толькі на тое, каб інтрыгаваць проці Брыяна, які выразна стаіць — за палітыку ўступак Нямеччыне, як за — адзіную магчымую для Францыі палітыку...

Ваенныя сілы Амэрыкі і Англіі ў Кітаі.

Англія мае ўжо ў Кітайскіх водах аж 35 рознай сілы ваенных караблёў. Амэрыка мае іх ужо 26, ды высылае яшчэ 17. Рыхтуецца таксама да высылкі значных сухапутных сілаў.

Яшчэ англійскія войскі—у Кітай.

Англійскі ўрад шле ды шле ваенныя караблі ды войска ў Кітай. Толькі што з Англіі высланы ў Шанхай яшчэ 4 батальёны войска (—раней выслалі 2) Адначасна англійскае міністэрства заграгічных спраў заяўляе афіцыяльна, што — „усе ваенныя падрыхтаваньні Англіі ў Кітаі, як марскія, так і сухапутныя, маюць выключна абаронны характар. (!) Дзеля таго, усялякія чуткі аб нібы-то рыхтаванай ваеннай акцыі на тэрыторыі Кітаю—ня маюць ніякай падставы.

Добрая „абаронная вайна“ — на чужой тэрыторыі, дый яшчэ за 10 тысяч вёрст ад сваей дзяржавы!.. Праўда-ж — у тым, што Англія яўна рыхтуецца да ваеннага нападу на Кітай, але пакуль-што ніхто з іншых імпэрыялістычных дзяржаў ня мае ахвоты ісьці з ёй у кампаніі, — Адсюль і яе „запярэчаньні“. Англія баіцца ісьці адна, бо ня мае даволі сілы; але ня траціць яшчэ надзеі намовіць іншых. А пакуль-што—падтрымлівае хатнюю вайну ў Кітаі...

Англійскі міністар едзе да Мусоліні

Радавыя газэты пішуць, што англійскі міністар Чэрчыль, заядлы вораг бальшавікоў, мае ехаць на спатканьне з Мусоліні, каб намовіць яго прыняць учасьце у процірадавым блёку, а заадно ўжо і—проці Кітаю, дзе камандуюць, б'ючы Англію, тыя-ж бальшавікі.

За гэта быццам Англія абяцуе Мусоліні—даць вольную руку дый сваю дапамогу ў Малай Азіі.

Амэрыка згадзілася на суд з Мэксыкай.

На паседжаньні сэнату сэкрэтар для замежных спраў Амэрыкі Келлог зрабіў неспадзявана заяву, што амэрыканскі ўрад згаджаецца аддаць канфлікт з Мэксыкай аб нафту ў Міжнародавы Трыбунал у Гаазе.

Важныя заявы Брыяна.

У прамове сваёй на паседжаньні камісіі для заграгічных спраў французскага парляманту Брыян—ў справе перагавораў з немцамі аб фортыфікацыях на ўсходзе Нямеччыны—паміж іншым заявіў:

„Мы чакаем цяпер новых прапазіцыяў з боку немцаў, ня губляючы надзеі, што паразуменьне можа быць дасягнута да 1 лютага“. (Калі да паразуменьня ня дойдзе, тады справа будзе перадана ў Лігу Народаў, дзе Нямеччына можа цягнуць яе неабмяжаваны час!—**Рэд.**).

З далейшага працягу прамовы відаць аднак-жа, што Брыян прадбачыць якраз тое, што справа будзе аддана Лізе Народаў, бо—відаць, дзеля ўспакаеньня Польшчы— даводзіў, што Кантроль Лігі Народаў над збраеньнямі Нямеччыны будзе ані ня горшы, чым кантроль міжсаюзнай Камісіі.

Паводле тэлеграмы паўўрадавага нямецкага агенцтва, над заявамі Брыяна ў Камісіі ўзьнялася гарачая дыскусія, у часе якой Брыян быццам змушаны быў раскрыць усе карты—сваей ігры—між Нямеччынай і Польшчай. Вось зьмест гэтай вельмі цікаўнай тэлеграмы:

„Толькі цяпер сталася ведамым, што ў дыскусіі справа нямецкіх крэпасьцяў на Усходзе (проці Польшчы.—**Рэд.**) іграла цэнтральную ролю.

На запытаньне, ці французска-нямецкае зблізжэньне не пярэчыць французска-польскаму саюзу, Брыян адказаў: **„Гэта-ж зусім розныя справы“**. Ен думае, што **Польшча можа таксама зусім добра паразумецца з Нямеччынай, як і Францыя.**

На запытаньне, ці Штрэзэман гутарыў з ім аб неабходнасьці перагляду ўсходніх граніцаў (Нямеччыны), Брыян адказаў: **Гутарыў**. Тады-ж ён дадаў, што пытаньне толькі ў тым, **якую кампэнсацыю** (заплату, ці замену) **дадуць немцы Польшчы за зьмену граніцы** (пакуль-што справа йдзе толькі аб Гданскі калідор—**Рэд.**); што-ж датычыць да французска-нямецкага паразуменьня, дык яно пусьціла такія глыбокія карэньні ў Нямеччыне, што ніводзін ўрад ня можа ад яго адмовіцца.

Левая французская прэса вельмі здаволена перамогай Брыяна над Пуанкарэ ў Радзе Міністраў.

Экспозэ Брыяна—гэта выражэньне перамогі „палітыкі Лёкарно“ (гэта значыць паразуменьня з Нямеччынай — коштам Польшчы. **Рэд.**).

Паміж іншым, Брыян заявіў, што — **„ўсходнія саюзьнікі Францыі (чытай: Польшча і Чэхаславакія), зусім даволены яго палітыкай.** А калі прэса гэтых дзяржаў выяўляе некаторую трывогу, дык гэта — дзеля агітацыі кампаніі антылёкарністаў.

Як ведама, „кампанія“ гэная ў Польшчы—вельмі значная: амаль ня ўся прэса!

А ў сьвеце бывае заўсёды так, што, калі адзін баран нягодны, то кажуць, што і ўсё стада паршывае. Заслылі вароны на вёсцы зладзейкамі. Як толькі якая дзе пакажацца па дварэ ці гародзе, яе зарас ганяюць, а то і забіць стараюцца.

Бяда настала воронам, ды і толькі: з аднаго боку куна, з другога каршун, у самым табарышчы ўжо зладзеі, — і рабі тут, што хочаш!

Сабраліся вароны і радзяць аб сваім горы, а тут адкуль ні вазьміся каршун: падляцеў ціхонька да іх сеў на ёлку, ды слухае.

— „Каршуна трэба забіць спачатку, ён слабейшы за куну“—кажа адна варона.

— „А памоему куну трэба спачатку прагнаць, а тады за каршуна ўзяцца“,—кажа іншая.

— „Дурні вы ўсе“, кажа ім раптам каршун. „Паслухайце, што я вам скажу“.

Аглянуліся вароны і затрасьліся ад злосьці, убачыўшы каршуна.

— „Біць яго“!.. крычыць адна.

— „Якта біць? Ен-жа нас цяпер не чапаець“!..—крычыць іншая.

— „Трэба паслухаць, што ён нам скажа“!—крычаць вароны-зладзейкі.

А хітры каршун, спакойна апусьціўшы клюнку, сядзеў на дрэве і толькі ціха шаптаў:

— „Справа ваша — я да вас з радай, а вы хочаце—слухайце, хочаце—не. Мне ўсёроўна“.

Пасьля доўгага крыку рашылі наастатку вароны паслухаць, што скажа ім каршун. І вось ізноў паселі вароны спакойна на дрэвы і пачалі слухаць, што ім скажа каршун.

Хітра ўсьміхнуўся каршун, паправіў дзюбай свае скрыдлы і пачаў да іх такую гутарку:

— „Маніў-бы, каб сказаў, што я не рабіў вам шкоды. Але бачыце—і вы мне зрабілі шкоду. Дык ці варта нам і ўспамінаць аб іх?—што ўжо прайшло, тое травой парасло. Пагаворым лепш, як далей жыць“.

— „Ен добра кажа,—шапнула адна варона-злодзей.

— „А як прыгожа“! — каркнула другая зладзейка.

— „Не прашкаджай слухаць“!.. каркнула чуць жывая якаясь старая варона.

— „Я, бачыце, надумаўся вас больш ня трывожыць, а жыць з вамі ў дружбе“.

— „Праўда“? — спыталася зьдзіўлена якаясь варона паківала недаверчыва галавой і дабавіла: „Штосьці мне ня верыцца“.

— „І мне ня верыцца... і мне... і мне“... пачуліся адусюль галасы.

— „Ня верыце—ня трэба, але я праўду кажу“,—гаварыў хітры каршун далей. „Але, я надумаўся, што нам каршунам з вамі ня вадзіцца і ваяваць, а памірыцца трэба. трэба разам жыць і разам бараніцца ад агульнага ворага“.

— „Ну, ты ўжо хоць і мані, ды гладка, а ня гэдак вірутна“... адсекла яму вялікая варона. „Скажы ты, хто наш агульны вораг“?..

— „А ты ня ведаеш?.. ха-ха-ха... Вось дык сапраўды дурная варона... А аб куніцы ты забылася?—Яна ня толькі ў вашы гнёзды лазіць, але і ў мяне дзяцей крадзе“.

— „Нашто ты нам здаўся ў суполку бараніцца ад куніцы?.. Ты лепш, калі сапраўды хочаш з намі жыць добра, то ня лазь у нашы гнёзды, а ад куніцы мы і самі адбаронімся“!—адказала яму ізноў тая-ж самая вялікая варона.

— А, то вы мяне ў кумпанію прыняць ня хочаце?!. крыкнуў каршун“.—Добра, я-ж вам пакажу, хто я такі: з куніцай падружуся“!.. І каршун махнуў крыльлямі і адляцеў.

Да роднай вёскі.

Паслухай, брат із-пад Дубровы
(Магілкі там маіх бацькоў!),—
Паслухай вершык роднай мовы,
Паслухай шчырай праўды слоў!

Уцям, браток, цікуй далёка...
Ці бачыш новую зару,
Як разьляглась, чуць згледзіць вока,
І ўдоўж над намі і ўгару!?

А ты у сумнай цемры ночы,
Сплючы ў няшчаснай галіце,
Ніяк прадзерць ня можаш вочы,—
І не дабудзішся цябе!..

Ўвесь люд сусьветнае галоты
Закапашыўся вунь—глядзі!
І да супольнае работы
Заве й цябе; хутчэй ідзі!..

Збавіцеля мо' ты чакаеш,
Каб дапамог на ногі ўстаць?
Няўжо-ж, браток, дасюль ня знаеш,
Што нам іх нечага чакаць?!...

Адсюль да самае Жаневы
„Збавіцеляў“ хоць гаці гаць. .
Але за нашы жалі, гневы,
Што яны здалелі нам даць?

Або ў той Рызе і Вэрсалі
Цябе там тузалі дарма....
Што твае сьлёзы ім і жалі!
Яны ня скінуць з нас ярма!..

Твае надзеі топчуць марна,
Табе нічога не дадуць
І так у Жаневе, як ў Лёкарна
Бяздольным людам торг вядуць!

Дык вось, братко із-пад Дубровы!
Ў чаканьні лепшага жыцьця
Бяз роднай школы, роднай мовы
Ты чэзьнеш і тваё дзіця!...

Да лепшай долі, наш народзе,
Супольным шэрагам ідзі,
Магутнай сілай, ў дружнай згодзе
Будзіся сам, другіх будзі!..

—скі.

ХРОНІКА.

Прыпыненьне газэты. З прычыны таго, што дасюлешні рэдактар „Нашае Справы“ зрокся свайго становішча, а пракуратура не дапусьціла да заарыштаванага пасла Мятлы, выдаўца гэтае газэты, дзеля подпісу заявы камісару ўраду аб назначэньні за рэдактара другое асобы, — „Наша Справа“ да часу вызначэньня паслом Мятлой новага рэдактара ня можа выхадзіць.

Зацьверджаньне канфіскацыяў. Віленскі акружны суд зацьвердзіў канфіскацыю камісарам ураду № 8 „Нашае Справы“ з 10/I 1927 году і № 2 „Народнага Звону“ з таго-ж чысла. Абедзьве газэты абвінавачваюцца паводле арт. 263 К.К

Канфіскацыі „Сялянскае Нівы“. Апошнія два нумары „Сялянскае Нівы“ сканфіскаваны паліцыяй. Гэта—першыя канфіскацыі ад пачатку існаваньня газэты „Сялянскага Саюзу“, які быў для ўладаў вельмі пажаданым, пакуль стараўся аплёўваць Грамаду і блізкіх да яе дзеячаў. Цяпер, калі ўрад сам узяўся за адкрытую барацьбу з Грамадой, „Сялянская Ніва“ страціла ласку, і тое, што ей раней даровывалася, цяпер упісываецца ў яе рахунак, як беларускага органу, само сабой няпрыемнага для ўлады.

У Цэнтральным Сэкрэтарыяце Грамады У памяшчэньні Цэнтральнага Сэкрэтарыяту паліцэйская варта ўжо зьнята.

Як нас паведамляюць, за час працы Цэнтральнага Сэкрэтарыяту паступіла на рукі яго звыш 12 тысяч злотых, як чацьвёртая частка сяброўскіх складак, пасыланая з збораў гурткоў у Цэнтралю. Гэтак агулам гурткамі сабрана сяброўскіх складак да 50.000 злотых. Дык дзіўнымі выдаюцца гутаркі аб нейкіх „тысячах даляраў“, выдаваных быццам-та на „платных агентаў“ Грамады.

Працаўнікі Цэнтральнага Сэкрэтарыяту атрымлівалі ў месяц ад... 75 зл. да 120!

Вобыск у адваката Родзевіча. 21-га студзеня паліцыя ў Вільні зрабіла вобыск у кватэры ведамага адваката Вацлава Родзевіча, які ў апошнія часы даволі часта выступаў, як абаронца, у палітычных працэсах.

Гэтае пагвалчэньне прафэсіянальнае тайны адвакатуры выклікала сярод адвакатаў глыбокае абурэньне і пратэсты.

Проці гэтага новага гвалту і зламаньня існуючага ў Польшчы закону аб шанаваньні прафэсіянальнае тайны адвакатаў віленская рада адвакатаў паслала рашучы пратэст да міністра справядлівасьці. І вось тут — асаблівая пікантнасьць: як сьцьвярджае „Kur. Wil.“, загад зламаць закон даў... сам-жа міністар справядлівасьці,—той, хто павінен бараніць закон ад ламаньня!

Зьвяга ня спыняецца. Нейкая цёмная рука, якая праз услужную польскую прэсу сее нягодную ілжу аб беларускіх дзеячох і арганізацыях, каб апраўдаць процізаконны арышт беларускіх паслоў, — далей падае ў польскія газэты ілжывыя весткі. Гэтак, абвясьціўшы, быццам адзін з дырэктароў Белар. Каап. Банку, сьвшч. Коўш, які ад 1921 году не выяжджаў з сваей парахвіі ў Ваўкавыскім павеце, быў „начальнікам чрэзвычаек“ у СССР у 1923 і 1924 гадох, — гэная самая рука закідае Грамадзе забойства нейкага Смоліка пад Вялейкай. У сувязі з гэтым заарыштаваны камітэт тамтэйшага гуртка. Добры спосаб выкарыстываць кожны крымінал — дзеля палітычных мэт!

Вываз палітычных вязьняў. Як падаюць варшаўскія газэты, гэтымі днямі ўлада вывезла з Вільні ў вастрог у Станіславове (ў Галіччыне) трынаццаць палітычных вязьняў, прымаўшых учасьце ў апошняй галадоўцы вязьняў на Лукішках. Сярод вывезеных—Арсень Канчэўскі, Мікалай Шыла і рад іншых беларусаў.

Сьмерць Камісара Ураду Вімбора. Надовячы, пасьля апэрацыі сьляпое кішкі памёр Камісар Ураду на м. Вільню Вімбор.

Спэкталь-вечарына. У суботу, 29-га студзеня адбудзецца спэктакль-вечарына Новасьвецкага Гуртка Таварыства Беларускае Школы ў памешканьні Віленскае Беларускае Гімназіі. Пастаўлены будуць дзьве камэдыі: 1) „Пасланец" і 2) „Модны Шляхцюк"; пасьля—скокі пад духавы аркестр. Пачатак а 7 гадз. ўвечары.

Даход пойдзе на культурна-асьветныя мэты.

Крызіс валакністае прамысловасьці. У Беластоку, галоўным цэнтры валакністае прамысловасьці нашага краю, з прычыны адсутнасьці заказаў прыпынілася праца ў гэткіх фабрыках сукна: Герца (95 работнікаў), Шмідта (35 раб.), Шляхтара (22 раб.) і Шварца (40 раб.).

Дзеля тых-жа прычын спынілася праца ў фабрыцы Пэрэцкага і Геняцкага ў Васількове, дзе працавала 240 работнікаў.

Выясьненьне ў справе спыненьня караў за лясныя шкоды. Камісар ураду на м. Вільню апавяшчае, што загад Прэзыдэнта Рэспублікі з 30-га лістапада 1926 году аб прыпыненьні караў за лясныя шкоды на адзін год (ад 1-га сьнежня 1926 году да 30-га лістапада 1927 году), калі праступкі былі ўчынены да 22-га студзеня 1922 г., сяляне часта тлумачаць няправільна, бачучы ў гэтым як быццам дапушчэньне на час цэлага году бяскарнасьці лясных парубак і г. п. Камісар выясьняе, што сказаным загадам Прэзыдэнта ў гэткіх выпадках кара адкладаецца толькі на працяг аднаго году і дароўваецца, калі засуджаны на яе ў працягу гэтага аднаго году ня зробіць новага праступку. Калі-ж праступак паўторыцца перад канцом году, дык вінавайца будзе караны і за новае, і за старое.

Скасаваньне дробных нядоімкаў. Урад выдаў загад, каб дробныя нядоімкі да аднаго злотага, якія асталіся пасьля пералічэньня нядоімкаў у марках на злотыя, былі скасаваны.

Як ведама, такія дробныя сумы дагэтуль асабліва пільна спаганяліся з нашых сялян, пры чым кошты экзэкуцыі часта былі ў некалькі разоў вялікшыя, чым сама нядоімка з карамі і працэнтамі.

Староста пад судом. Былы беластоцкі староста Зыгмунт Кміта за прысваеньне ў 1921 годзе 3 мільёнаў марак, асыгнаваных на дапамогу вярнуўшымся бежанцам, засуджаны апэляцыйным судом у Варшаве на 4 гады папраўчага вастрогу. Адначасна суд пастанавіў спагнаць з яго 4.000 злотых.

Афіцыяльны курс грошы на 25-га студзеня. Даляр — 8 зл. 95 гр. Залаты рубель— 4 зл. 61 гр.

25.I. на чорнай біржы ў Вільні за даляр плацілі 8,96. Зал. р. 4,70 зл. Чыр. 3 дал. 90 пэн.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

Дзеяч Сялянскага Саюзу.

(Навагрудчына).

Наш багатыр сялянскага саюзу п. Рагуля быў 7-га сьнежня 1926 г. у м. Любчы, Навагрудзкага пав., і раздаваў свае прамовы; 8-га сьнежня у м. Негнявічах, Навагрудзкага пав., і вельмі хваліў свой Сялянскі Саюз і ўсіх заклікаў у сваю арганізацыю. Але нашы грамадзяне ня далі шмат і гаварыць, кругом зьбілі з дарогі п. Рагулю, які, бачучы, што нічога ня зробіць, уцёк з памешканьня грам. Орсы. Пабачыў ён і пачуў, што людзі пазналі і пераканаліся, гдзе праўда і які адзіны шлях да вызваленьня з пад уціску, ды, што ня ўдасца іх павясьці па той дарозе, якую намячаў п. Рагуля, разьяжджаючы ў лапцях ды сярмязе ў 1922 годзе. Мусіць народ пазнаў усе гэтыя штучкі. Хаця і ёсьць яго староньнікі, як-та: грамадзяне з м-ка Негнявічы, Рыгор Орса, Васіль Кашур, і з в. Папгур'я гэтай гміны, Янка Пяцэвіч і Аксэнці Сіўка, каторыя надта агітуюць за Сялянскі Саюз, але нашы сябры іх адусюль гоняць, як здраднікаў.

Наднёманец.

Беларускі тэатр у Вялейцы (павятовай).

Як шчыра вітаюць на вёсцы ўсё сваё на роднай мове—можна бачыць па такому прыкладу:

19-га сьнежня м. г. грамадзяне вёскі Сакавічы, Куранецкае гм., папрасілі вялейскую беларускую трупу прыехаць і паставіць спэктакль у іх вёсцы. Абяцалі зрабіць усё магчымае ад іх, але толькі каб прыехалі.

І праўда. Прыехаўшы ў Сакавічы, мы проста зьдзівіліся. Падмосткі зроблены з перагародкі, якая на гэты час была разабрана. Кулісы і заслона з даматканых пасьцілак, ад варот да дзьвярэй дарожка абсаджаная ёлачкамі. Гэта як прыклад усім вёскам, што пры ахвоце і арганізаванасьці можна ўсё зрабіць, на першы погляд, немагчымае.

Згулялі: „Калісь" і „Зьбянтэжаны Саўка", гулялі досыць добра. Недахваты былі—ня цьвёрда знялі ролі, але гэтаму прычынай — раптоўнасьць пастаноўкі.

Глядзельнікі былі задаволены, прасілі яшчэ прыехаць. Пасьля спэктаклю адбыліся скокі, на якіх сябра Каляда Аляксандар вучыў вясковую моладзь, скакаць лявоніху. Падчас скокаў іграў Вялейскі струнны аркестр, але ня ў поўным сваім складзе і вясковая музыка— цымбалы гармонь.

Ні гаспадар хаты, ні кабета за мёд, якім яна частавала артыстаў, ні за падводы нічога ня ўзялі.

Чэсьць Сакаўцам, як разнасіцелям Беларускага мастацтва і культуры. Даход у суме 41 зл. 70 гр. пайшоў на адбудову народнага дому ў Вялейцы.

Другая паншчына.

(Навагрудчына).

Вучыцель Уладыслаў Чакуля Лозкаўскае школы, Шчорсаўскае гм., Навагрудзкага павету, вельмі зьдзекуецца з нашых беларускіх дзетак; проста катуе, б'е беспашчадна, на калені ставіць, ганяе, як якіх салдат і др. Гэткія фокусы вырабляе над дзяцьмі, кажучы: „я вам холеры покажэ бялорускую школу, бэндзеце паментаць"! Дзеці вельмі баяцца яго, як якога зьвера, і ня хочуць ісьці ў школу, але што зрабіць, калі аштрафуюць бацьку ці маці, калі ня пойдзе. Дык вось як гэтыя культурнікі—вучаць нашых дзетак!

Наднёманец.

Бедны солтыс.

(Навагрудчына).

У вёсцы Вераскаве, Любчанскай гм., Навагрудзкага ваяводзтва, увесь час быў солтысам Б. Абрантовіч. Праўда, былі перавыбары і абабралі другога і паслалі пратакол у гміну, але войт сказаў, што ня добрага выбралі і што прыедзе сам. Калі прыехаў войт, дык вёска, каб ужо дагадзіць яму, выбрала самага першага прыслужніка панскага, як і старога солтыса. Сам войт сказаў, што, цяпер-та будзе новы солтыс, але ўжо прайшло гадоў са два, а солтыс той самы. Цяпер стары солтыс сам нярад, што застаўся, бо вельмі шмат працы. Днём-та нічога, але тут прыходзіцца і ўночы быць на нагах, гэтаму віна гурткі.

Наш бедны солтыс, аж паблажэў, і нат' дастаў катару, бо, ведама-ж, цэлую ноч гэткім марозам стаіць у вёсцы пад вокнамі, хаця каб гдзе не сабраліся грамадзісты. У нас у вёсцы ёсьць хат пяць беларусаў каталікоў; а наш солтыс атрымоўвае дармна „Dz. Wil.". і там ён вычытаў паход проці Грамады, дык ён нагаварвае гэтых беларусаў каталікоў пашкодзіць грамадзе. А сам, бачыўшы, што грамадзіст хлопец вясковы, і мала ведае законы, навет кажа, што ён мае права арыштаваць кожнага грамадзіста, але з яго ўсе сьмяюцца і пытаюцца, колькі яму ганарару дае „Dz. Wil." за гэта.

А. Сьценька.

Нам пішуць з вёскі што:

✕ Ксёндз пробашч А. З. з амбоны і ўсялякімі іншымі спосабамі стараецца адстрашыць грамадзян беларусаў Вішнеўскай гм., Вялейскага павету ад усяго беларускага, асабліва-ж ад беларускіх „бальшавіцкіх" газэт, замест якіх дарма раскідае польскія газэты. Нядаўна ў Вішнеўскай гм. адбылася перапіс (якая?), у якой ня трэба было на'т запісываць прозьвішча, а толькі казаць, хто якой нацыянальнасьці. Ня гледзячы на ўрадовую агітацыю—беларусы усё-ж такі ўзялі верх.

✕ Солтыс в. Залацеева, Дзярчынскай гм., Слонімскага пав. Сліж Тамаш вельмі спалохаўся перавыбараў солтысаў па ўсей гміне і ўсімі сіламі стараецца падлізацца панам Данілевічам (з суседняга маёнтку) і паліцыі. Ён робіць розныя фальшывыя даносы на змагароў за родную школу, якія масава складаюць і ўсіх тых, хто імкнецца да арганізацыі беларускае працоўнае гушчы, спадзяючыся, што апошнія дадуць яму магчымасьць утрымацца і на далей солтысам. Ганьба яму—прадажніку аднасяльчан!

✕ Вішнеўскі поп Павал Макарэвіч (Валожынскі пав.), калі прышла да яго сялянка Аміля Мартыновіч з в. Ганчароў па мэтрыку—запрасіў ад яе 40 зл. Сялянка пачала прасіць, каб ён зьніжыў крыху. Але поп сказаў: „Калі ня маеш грошы—то ідзі зарабі і тады прыдзі па мэтрыку, а я ня жыд і таргавацца са мной ня можна. Сялянка ўсё-ж стаяла на сваім і вытаргавала мэтрыку за 4 злоты. У папа Вішнеўскага цэны без запросу!

✕ Грамадзянін В. Юша, ідучы з работы, дагнаў сялян Янку і Вінцука Вяльноўскага з вёскі Вярцішы, Вішнеўскае гм. і сказаў ім: „здарова беларускія сяляне!" Але яны адказалі, што хутка такога беларуса ў турму пасадзяць, што Беларусі ніколі ня было і ня будзе, а такія, што называюць сябе беларусамі, не вядома скуль узяліся. Абодва, як відаць, набралі ў свае дурныя галовы абшарніцкіх думак і выракаюцца свайго роднага. Гэта пасьля таго, як яны купілі па 2 гэктары сенажаці, пачалі сябе залічаць да абшарнікаў. Ганьба рэнэгатам, здраднікам свайго народу!

✕ Кс. Я. Война страшыць сялян Вішнеўскае гм. з амбоны, што не пайдзе па каляде ў тыя вёскі—гдзе ёсьць беларускія гурткі. А сяляне і рады, бо ня трэба будзе траціць часу на спатканьне ды і каляднага ня трэба будзе даваць яму.

✕ Войт Вішнеўскае гм., Пякарскі Янка навучыўся скуру здзерці ў бедных людзей. Служыў у яго Адвард Каранеўскі, які ня мае нідзе жаднага прытулку. Раз удалося яму злавіць двух шашкоў і прадаць, дык войт хацеў адабраць грошы за шашкоў ў Каранеўскага, а калі той адмовіўся аддаць грошы— прагнаў яго са службы.

✕ Лясьнічы Картуз Бярэзкага надлясьніцтва Сакалоўскі заявіў, „ня дам дроў праклятым беларусам. толькі палякі ў мяне дастануць дроў. І таго, што сказаў, прытрымоўваецца. Толькі той з беларусаў атрымае дроў—хто прыслужыцца вяльможнаму пану лясьнічаму.

✕ Гмінная Рада гм. Нягневічы Навагрудзкага павету толькі і знае, каб сьцягаць з сялян больш падаткаў ды хабароў, каб пагуляць ды добра папіць гарэлкі, а аб народзе то нічуць ні паруняцца. Толькі знаюць добра служыць панам. Напрыклад пісар гміны Грацкі з войтам Горбачыкам, што хочуць, пішуць ці робяць, а рада гмінная слухае. Наш радны Янка Макаравіч з в. Аўдзевічы хваліўся, што з соймiку з Навагрудка ішлі 2 дні, а да Навагрудка ўсяго 18 кілямэтраў, мусіць добра загулялі нашы радныя ў Навагрудзкім соймiку.

✕ Абшарнік з двара Хоўхла з Гарадоцкай гм., Маладэчанскага пав. Уладзімер Чайкін выкінуў на вуліцу бедную Юзэфу Хацімскую, якая служыла ў яго за кухарку ў працягу 8 лет і так верна, што нават абараніла яго ад сьмерці, адабраўшы рэвольвер, калі пан хацеў застрэліцца.

✕ Васіль Калядзюк, сярмяжнік наш, жыхар вёскі Лаўрушава, гм. Негнявіцкае стаіць, за паноў і гэтым самым здраджае сваіх таварашоў сярмяжнікаў.

✕ У вёсцы Мархачоўшчыне, Сьвержанскае гм., Стаўпецкага павету наладжаны быў 9 студзеня спэкталь-вечар. Пастаўлены былі п'есы: „Птушка Шчасьця" і „На вёсцы". Гулялі вяскоўцы самі, і згулялі вельмі ўдачна. Трэба пажадаць мархачоўцам вялікага пасьпеху ў іх добрых начынаньнях.

✕ Моладзь вёскі Субачы Крывіцкае гм., Вялейскага пав., замест таго, каб хоць штось рабіць дзеля арганізацыі і асьветы нашага цёмнага сялянства, каб у сьвята наладзіць разумную гульню, прачытаць кніжку, або газэту—робіць бойкі, у якія б'юць адзін другога, чым папала. Асабліва вызначаецца ў гэтых бойках Ануфраёнак. Ці ня стыдна вам хлопцы? Адумайцеся.

З Радавае Беларусі.

Усебеларуская студанцкая канфэрэнцыя.

Перад мінулымі Калядамі ў Менску адбылася трохдзённая ўсебеларуская канфэрэнцыя пралетарскага студэнцтва. На канфэрэнцыі была каля 100 дэлегатаў.

Студэнцтва адзначала дрэннае матар'яльнае палажэньне студэнтаў і слабае правядзеньне ў жыцьцё новых мэтадаў выкладаньня.

З дакладаў выясьнілася, што Цэнтральнае Бюро аб'яднае на Беларусі каля 10.000 чалавек. З іх каля 5.000 атрымоўваюць стыпэндыі.

Лекарскі агляд студэнтаў паказаў, што амаль 50 проц. студэнтаў—хворыя. Лекавыя патрэбы студэнтаў абслугоўваліся толькі на 10 проц.

Апошні прыём у Беларускі Дзяржаўны Унівэрсытэт (Б.Д.У.) даў моладзь значна лепш падрыхтаваную, чым прыёмы мінулых гадоў.

Было адзначана паляпшэньне культурнай працы сярод пралетарскага студэнцтва. Студэнты Беларусі прынялі актыўны ўдзел у ліквідацыі няпісьменнасьці сярод жыхарства.

Студэнты Б.Д.У. абслугоўвалі каля 200 ліквідацыйных пунктаў, а студэнты сельска-гаспадарчай акадэміі арганізавалі ў вёсках шмат с.-г. гурткоў, праводзілі даклады і гутаркі ў хатах-чытальнях і народных дамох.

Адным з недахопаў зьяўляецца слабае разьвіцьцё фізычнае культуры сярод студэнтаў.

Выступаўшыя студэнты падкрэсьлівалі такжа слабае правядзеньне культурнае працы сярод самых студэнтаў.

Канфэрэнцыя скончылася выбарамі новага Ц.Б., у якое ўвайшло 15 чалавек.

Паштовая скрынка.

Беларускаму патрыоту. Карэспандэнцыю Вашу зьмяшчаем скарочанай, дзеля недахвату месца. Перапіс у Вас адбыўся, відаць, неафіцыяльны, якісь прыватны. — **І. Аўхімяву.** Ваша карэспандэнцыя вострая па зьместу, таму непадходзіць. — **С. Шупеньву.** З Вашай карэспандэнцыяй трэба пачакаць. — **М. Марчэні.** Усей Вашай карэспандэнцыі выкарыстаць ня можам. — **Наднёманцу.** Выкарыстоўваем частку Вашай карэспандэнцыі, з астальной трэба пачакаць. — **Рудовічу П.** Вершу Вашага не зьмяшчаем, бо надта востры.—**Нялыганскаму.** Усяго зьмясьціць цяпер ня можна. — **Падпішчыку 5230.** Вашы вершы, як Вы ўгадалі, зьмясьціць ня можам. Але пішыце і апрацоўвайце добра, каб вершы былі гладкі. З Вас можа штось выйсьці.

Усячына.

Абразцовая анархія.

Польская газэта „Głos Prawdy", орган пілсудчыкаў праводзіць анкету на тэму: „які палітычны лад найбольш адказывае розуму і характару сучаснага грамадзяніна Польскай Рэспублікі".

Адзін з удзельнікаў анкеты даводзіць, што найбольш адпаведным ладам для Польшчы зьяўляецца анархія, якая ўжо нават ёсьць у Польшчы, толькі трэба было-б як ўдасканаліць.

„Мы, палякі,—кажа ён,—зусім не зьмяніліся за гады, якія аддзяляюць нас ад эпохі, калі з гордасьцю было казана: „Polska nierządem stoi" (Польшча на бязладзьдзі стаіць). Тады гэта называлася бязладзьдзем, сягодня-ж навука гэта называе анархіяй.

Каліісь была ў Польшчы шляхоцкая анархія—сягодня шляхоцка-жыдоўская і, калі-б не цяжкія эканамічныя часы, дык ніхто-б і не наракаў. Бо анархія і ёсьць як раз ідэальнай палітычнай атмосфэрай для паляка.

І памыляўся-б той, хто думаў-бы, што гэта атмосфэра адпавядае толькі дрэнным грамадзянам, лаўцом рыбы ў мутнай вадзе. О, не!

Далей кажа: „Але-ж Панове! сяньня маем тыповую анархію, толькі бяз гвалтаў вулічных, за тое-ж вельмі каштоўную, бо бюрократычная адміністрацыя глытае шмат грошы (па-за падаткамі). Ці-ж ня лепш назваць рэч сваім імям і замест таго, каб думаць аб папраўцы рэспубліканізму, спыніцца над удасканаленьнем анархіі?

Бо анархія сяньняшняя выгадная толькі некаторым (заможным і прытасаваўшымся), а ўсё-ж такі павінна служыць усім".

Канчае свой адказ аўтар так: „Хочам мець добрых грамадзян? Дамо-ж ім лад безаглядная вольнасьці, а не якуюсь пастаянную арэштанскую, да якой трэба прыраўняць нелады сучаснай Эўропы.

Рэдактар-Выдавец: Альберт Эйсак.

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.